

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1939**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS

OCH SKANSENS ÅRSBOK

1939

Redaktion:

ANDREAS LINDBLOM · GÖSTA BERG · SIGFRID SVENSSON

*Omslagets första sida med motiv från Kammakareverk-
staden på Skansen efter fotografi av Olof Ekberg; sista
sidan med en interiörbild från Glashyttan på Skansen
efter fotografi av Ateljé Wahlberg.*

Tryckt hos

Tryckeriaktiebolaget Thule, Stockholm 1939

EN TARAVAL TILL NORDISKA MUSEET

av Andreas Lindblom

Medan borgar- och bondehemmen utan svårighet låta sig reproducera i ett museums interiörer, är det både av utrymmes- och andra skäl i regeln hopplöst att försöka återgiva slottens salar. Så mycket värdefullare är det då om någon gång originalritningar och -skisser kunna förvärvas, som åtminstone ge en äkta förnimmelse — låt vara på fragmentariskt sätt — av de slottsmiljöer, där så många av museets praktmöbler en gång befunnit sig.

Tack vare välkommet stöd från Samfundet Nordiska museets vänner lyckades museet i höstas på en Bukowskiauktion förvärva en originalskiss i olja till en av takdekorationerna i galleriet en trappa upp i kungliga slottet i Stockholm. Den är för oss alldeles särskilt intressant, emedan det en gång säkerligen ytterst rikhaltiga materialet av dylika skisser till Stockholms slotts monumentalmålningar nästan spårlöst försvunnit. Förf. känner utom denna blott tvenne liknande skisser, Nationalmusei sedan gammalt välbekanta tvenne studier i olja till slottskyrkans plafond, båda av Taravals hand. Liksom dessa är Nordiska museets skiss utförd på papp; dess dimensioner äro 42×56 cm, medan Nationalmusei skisser äro 33×56 cm. Tydligt har ett enhetligt skissformat använts, ungefär detsamma som utomlands brukades i dylika fall, varpå till exempel de rika samlingarna i Barockmuseet i Nedre Belvedere i Wien ge belägg.

Även den av Nordiska museet nu förvärfvade skissen är av Taraval, denne utmärkte målare, som vid 31 års ålder kom till

Sverige, där han dog 1750. Stilen är typisk för honom, men detta säger oss inte så mycket, då ju 1700-talets dekorationsmålare ha en förbluffande förmåga att likna varandra. Ett bättre bevis för hans auktorskap finns likväl. Det består av en på 1700-talet med driven stil gjord anteckning med bläck (tusch?), som befinner sig å skissens baksida (tidigare dold av ett tjockt vitt papper, vilket klistrats som styvnad och som nu delvis avlägsnats). Inskriften lyder: [E]s] quise fait par Raphael Taraval premie Peintre du Roÿ de Suède dessedé a Stockholm (en) 1750 appartient a L: Gustave Taraval architecte jnspecteur des Batmens du Roÿ de france.

Av samma hand finnes längre ned på skissens baksida orden *Table des Cotes du Portaille*, tydligen utgörande förklarande textskrift till en därunder ritad portalprofil.

Genom förekomsten av portalprofilen blir det mer än sannolikt att samtliga anteckningar gjorts just av arkitekten Louis Gustave Taraval. Denne, målarens yngre son, var född i Stockholm 1738, men flyttade 1754 till Paris där han verkade som arkitekt till sin död 1794. Enligt benäget meddelande av vår utmärkte konstkännare herr C. U. Palm som tidigare ägt skissen, har han för ett tiotal år sedan inköpt densamma på auktion i Paris. Efter allt att döma hade den intill dess alltifrån Gustave Taravals dagar sålunda varit kvar i Paris.

Till slut några ord belysande de monumentalmålningars historia, för vars skull skissen kommit till stånd.

Slottsräkenskaperna låta oss veta, att murarna och gipsarna i februari och mars 1737 utföra plafonden i nedre galleriet, numera oftast kallad Bernadottegalleriet, enär det användes som ett slags museum över dynastien, jämför bild 1. Boaseringar och bildhuggerier i galleriet färdigställas 1737—1739 (med vissa kompletteringar 1744—1745). Någon gång under åren 1737—1739 bör rimligtvis takdekorationen och alltså även vår skiss ha utförts.

Målningsutsmyckningen av detta rum var synnerligen omfattande. På inre långväggen skulle befinna sig sex stora vägg-

Bild 1. Bernadottegalleriet i Stockholms slott.

fält med allegoriska kvinnogestalter föreställande dygder samt åtta landskapsmålningar föreställande kungliga lustslott. Inga av dessa dukar finnas längre på sina tilltänkta platser. I galleriet är överhuvud taget av måleri från rokokotiden blott kvar tre dörröverstycken samt plafondmålningarna.

De stora allegorierna angivas i räkenskaperna uttryckligen vara av Taraval, de finnas ännu i behåll i Slottsbyggnadsmuseet. Landskapen, perspektivstyckena, äro numera uppsatta i Nyköpings länsresidens. De stamma från olika perioder: två dukar härröra troligen från den taravalska tiden och äro av okänd mästare, de övriga äro betydligt senare och som bekant målade av Johan Säfvenbom.

Såväl i de tre dörröverstyckena som i galleriets plafond kunna vi med visshet spåra Taravals och — kanske ej minst — hans medhjälparens händer. Plafonden består av ett starkt tillplattat spegelvalv med tvenne figurkompositioner inramade i tavellika fält. Båda framställningarna äro ägnade att förhärliga Dygden eller kanske rättare Dygderna, såsom Ripa och andra teoretici ville ha dem. "Hjältedygden" representeras av en naken manlig gestalt med klubba och lejonhud, en annan dygd (vilken?) har lans, hillebard och fana. Vid deras fötter vältra sig Förtyvulan (kvinna med dolk i bröstet, cypressgren i handen och en avbruten passare) samt Avunden (käring med ettersprutande drake och en orm som biter i hennes bröst). Vid sidorna ser man förutom amoriner tvenne kvinnliga gestalter, den ena med krona på huvudet och krona i handen. Detta bildfält är avbildat å bild 2. I det andra möta oss ånyo tvenne dygder, "Den oöverbinnerliga dygden" (med Pallas hjälm och lans) samt Dygden i allmänhet(!) gestaltad som en bevingad kvinna med lagerkrans och fana. Runt däromkring putti med olika dygdemblem: fasces (endräkten), våg (rättfärdigheten), kolonn (säkerheten), spegel (sanningen), svärd (styrkan), orm (klokheten), bok (visdomen) och spira (auktoriteten) — naturligtvis kan man tolka en del av dessa attribut något annorlunda, om man vill.

Figurkompositionerna sakna tyvärr kraft och uttryck, de äro tama och ointressanta som dygdighet en gros brukar vara. Över-

Bild 2. Plafond i Bernadottegalleriet i Stockholms slott.

Bild 3. Skiss till föregående av R. Taraval. Nordiska museet.

huvud taget kan man nog våga säga, att dylika dekorativa allegorier från barock- och rokokotiden representera något av det odrägligaste som finns av konst. Motiven bli, när de som t. ex. i Stockholms slott upprepas rum efter rum, förvandlade till ett slags andligt tuggummi. Hur angenämt är det ej, när man kan strunta i denna banala förkunnelse och i stället får dansa med i ornamentikens och dekorationens levande rytmer. Just lilla galleriet erbjuder goda exempel därpå! Bildfälten omgivas nämligen av luftigt ramverk, blad och grenar, blommor och drakvingar, här och var flyga fåglar, amoriner tumla ystert om — allting så lekande lätt, liksom svävande i luften mot den i pärlmotoner skiftande fonden. Vill man förstå vad rokokons plafonder i Stockholms slott betytt som revolutionerande nyhet bör man icke försumma en jämförelse med vad som samtidigt ansågs modernt inom det svenska plafondmåleriet — man kan tänka t. ex. på stockholmsmästaren Johan Nordmans dekorationer på Beatelund i Stockholmstrakten eller på hans 1739 utförda plafond i Högbo herrgård, Gästrikland, där den bérainska senbarockens språk alltså talas utan förvanskning.

Nordiska museets Taraval-skiss är förlaga till det ena av plafondens spegelfält, nämligen det här ovan först beskrivna. Det är ett läckert konstverk, bild 3, i motsats till plafonden utförd med lekande friskhet och utan några tyngande detaljer i form av attribut o. d. Färgerna äro utsökta: fajansblått, rosa, halmgult och sepia mot en fond av blekblått och pärlgrått — allt vida mer pastellaktigt än i galleriets tak, där skalan är gräslare.

I alla avseenden är skissen vackrare än den utförda plafondmålningen. Så visar det sig alltså i detta fall som så ofta här i världen, att idén är överlägsen verkligheten.